

Salmu 129 (130)

Esperansa

Salmu 129 halo parte grupu salmu sira nian ne'ebé Hebreu sira hananu bainhira sa'e ba Jerusalem (hanesan salmu ne'ebé ita medita durante Tempu Kuarezma nian). Hebreu sira uza salmu ida ne'e ba selebrasaun penitensiál sira, liuliu molok hafoun Moruk ho Na'i, iha Festa "espiasaun" nian. Maibé salmu la ko'alia kona-ba sala ida, salmista la esplika ninia sala ida ne'ebé, tan ne'e, ba Hebreu sira no sarani sira, salmu ida ne'e sai salmu esperansa nian. Iha lian latina bolu "De Profundis" no povu sira reza salmu 129 dala barak, la'ós de'it iha funeral, maibé mós iha Liturgia Natál no Epifania nian, iha IV Domingu Paskua nian no iha Festa Annunsiasaun.

Salmu ida ne'e hahú ho "ha'u", maibé kontinua ho "ami" hodi temi povu Israel, tanba iha ema sala na'in ida salmista reprezenta Israel tomak.

Husi ha'u neon tomak, ha'u hakilar ba Ita, Na'i.

Na'i rona ha'u lian bá!

See tilun mai ha'u, hodi rona ha'u hakilar harohan nian.

Se sura ami-nia sala sira karik, Na'i ema se bele soi an?

Maibé, Na'i, iha Ita hetan mak perdaun,

tan ne'e ami serbí Ita ho haraik an.

Ha'u klamar hein Na'i, no tau laran metin iha nia liafuan.

Ha'u klamar hein hela Na'i,

liu fali sentinela ida hein loro matan nakfera.

Nu'udar sentinela ida hein hela dader,

nune'e mós Israel hein hela Na'i.

Tan iha Na'i hetan laran luak,

iha Nia bele hetan maksoin wa'in.

Nia mak sei soi Israel husi nia hahalok aat hotu.

ATU KOMPRENDE DI'AK LIUTÁN

Salmu ida ne'e hahú hodi hatudu ema ne'ebé reza nia sentimentu sira, nia harohan, hakilar ba Na'i husi nia laran tanba nia hatene katak nia soi duni atu simu kastigu ba ninia salan. Tan ne'e, buat ne'ebé halo salmista hakfodak no hamta'uk katak Na'i la fó kastigu ba nia, hanesan nia merese, maibé perdua nia.

Iha kuadra daruak no parte finál, salmista apresenta Maromak nia karakteristika sira: laran luak, laran di'ak, no perdua lalais tanba nia mak Aman ne'ebé hadomi ninia oan sira.

Iha parte sentrá (kuadra datoluk) salmista ko'alia kona-ba sentimentu sira ne'ebé Maromak nia perdaun provoka iha nia laran. Esperansa mak sentimentu boot liu: ema hatene hein tanba nia fiar katak Maromak hakarak haraik nia maksoin no perdaun. Salvasaun ne'ebé salmista husu ba ninia an rasik, hafoin sai harohan ba comunidade tomak, tanba iha Israel nia istória, Maromak hatudu katak nia prontu nafatin atu soi Ninia povu.

HAMUTUK HO JEZÚS

Iha ninia moris, Jezús hala’o duni buat ne’ebé salmista espresa iha salmu ida ne’e. Dala barak ita bele haree Jezús ne’ebé perdua ema maksalak sira, liuliu iha Evanjellu Lukas nian:

- ◊ ho feto maksalak (Lk 7,36-50),
- ◊ ho ema ne’ebé nia isin mate (Lk 5,17-26),
- ◊ ho Zakeus (Lk 19,1-10),
- ◊ ho sira ne’ebé hedi Nia ba kruz (Lk 23,34)
- ◊ ho na’okten iha kruz (Lk 23,43).

Maibé mós Jezús haktuir aiknanoik sira atu halo ema sira komprende katak perdaun mak karakteristika ida ne’ebé hatudu Aman Maromak nia sentimentu sira: liuliu iha kap. 15 Evanjellu Lukas nian, bele lee aiknanoik sira kona-ba bibi, osan no oan ne’ebé lakon.

Tanba Jezús reza salmu ida ne’e hamutuk ho ninia povu, ita hanoin katak iha momentu sira ne’e Nia sente katak nia laran sai ida de’it ho ema sala na’in sira hodi harohan ba sira-nia salan.

ITA-NIA MORIS

Salmu ida ne’e konvida ita atu la lakon esperansa: iha situasaun sa de’it, iha kondisaun aat liu, bainhira ita hanoin katak ita la soi atu simu perdaun, Aman Maromak pronto ona atu hakbesik ita, hako’ak ita hanesan oan ne’ebé lakon, no fó perdaun mai ita.

Iha ita-nia sociedade iha tendénsia rua:

1. Ita la iha ona sentidu sala nian, buat hotu ne’ebé ita halo loos de’it, no ita la presiza ema nia perdaun tanba ema seluk mak aat liu fali ita. Ema hanoin katak ho buat hotu ne’ebé teknolojia, medisina dst oferese, ita la presiza ona Maromak.
2. Maibé bainhira ita monu iha situasaun ida iha ne’ebé ita komprende katak buat ruma la loos, no ita rasik la bele hadi’ak, bele hetan depresaun, dizilusaun no lakon esperansa tanba to’o momentu ida ne’e ita konfia de’it ba ita-nia an rasik.

Iha kondisaun rua ne’e, liuliu ida daruak, ita bele deskobre katak, maski ema bele haluha, hakribiit ita, ba Maromak, ita-nia folin boot nafatin (kf Is 49,15).

Ita bele hateke ba eskolante sira nia esperiénsia, ne’ebé iha momentu ne’ebé Jezús terus no mate sira hotu halai. Bainhira Jezús moris hi’as no mosu fali ba sira, Nia la dehan: “Ha’u la iha ona esperansa ho imi, Ha’u hatene ona katak imi la bele tahan...”, maibé entrega ba sira misaun foun ida: ba haklaken ninia Reinu.

Amo Papa João Paulo II, ba Jubileu tinan 2000 nian, konvida foin-sa’e sira atu sai “sentinela”, katak atu hatene hein iha nakukun laran, no haree rai-hun mutin hodi haklaken ba ema hotu no fó esperansa ba sira. Sai sentinela, iha mundu ne’ebé lakon esperansa no fiar iha Maromak, mak ita-nia knaar nu’udar foin-sa’e sarani.

HA’U HAKEREK FALI SALMU

Maria mak feto ida ne’ebé moris hodi la lakon esperansa nafatin. Bele reza orasaun ne’ebé tuir mai, no mós hakerek ó-nia orasaun ba Na’in Feto, ne’ebé hakarak akompañia ninia oan sira.

“Maria, ami la hetan konsolasaun ida ne’ebé suporta ita iha loron Sabadu Santu. Ita mak Inan esperansa nian no fó konsolasaun mai ami. Ita mak aprende atu hein no espera. Ita hein iha kruz hun to’o rate, maski la iha esperansa; ita fó esperansa ba eskolante sira ne’ebé halai namkari. Ami harohan ba ita, Inan esperansa no pasiénsia nian: harohan ba ita-nia Oan atu nia uza laran luak ho ami no ba buka ami bainhira ami halai hanesan eskolante sira Emaus nian. Harohan ba ami, atu ami bele moris ho esperansa iha tempu ida ne’e, hodi fiar katak Maromak nia planu ba mundu ida ne’e sei mosu no ami sei kontempla Jezús moris hi’as nia glória ho ksolok”. Card. Martini

